6. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНОЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ

Л.М. Духновська, канд. екон. наук
Національний університет харчових технологій

Протягом кількох останніх десятиліть міжнародна фінансова система зазнала важливих змін. Економіки розвинутих країн стали більш відкритими для руху капіталу, міжнародної торгівлі й інвестицій. Водночас відбувались процеси, які змінили структуру фінансового ринку: з'явились нові види деривативів, призначених для хеджування валютних і кредитних дефолтних ризиків; відбулось ряд злиттів та поглинань не лише виробничих компаній і банків, а й фондових бірж, у тому числі й у трансконтинентальному масштабі; з'явились нові платформи і технологічні розробки для торгівлі фінансовими продуктами.

Ці тенденції привели до розширення серед розвинутих країн політики фінансового дерегулювання та лібералізації, яка, серед іншого, передбачає усунення жорсткого контролю за міжнародним рухом капіталу. Проте тенденції до відкритості ринку в розвинутих країнах світу не позначилися на більшості країн, що розвиваються. У цих країнах контроль за рухом капіталу залишився дуже суворим, а курси національних валют часто мають сильну прив'язку до долара США.

Долар США вже протягом тривалого часу використовується як основна резервна валюта у світовій економіці. Коли країни здійснюють інтервенції для підтримки курсу національної валюти до долара, то скуповують американські долари і, як правило, переводять їх у цінні папери Казначейства США, що вважаються найбільш ліквідними паперами у світі (з невеликим політичним ризиком) [1].

Істотне зростання обсягів резервів іноземних центральних банків у казначейських зобов'язаннях США сприяло утриманню процентних ставок за ними на низькому рівні, в той час як валютні інтервенції центральних банків країн, що розвиваються, утримували курс долара до їх національних валют на високому рівні.

З іншого боку, зростання балансу Федерального резерву чинило тиск на долар у протилежному напрямку, послаблюючи його позиції. Таким чином, у світовому масштабі постійно відбувається зіткнення між двома принципово різними підходами до політики регулювання валютного курсу, а взаємодія між ними не є сталою і стабільною. Так, низькі процентні ставки та політика кількісного пом'якшення послаблюють долар.

Політика кількісного пом'якшення відноситься до інструментів нетрадиційної монетарної політики, яка полягає в тому, що центробанк купує або бере в забезпечення у банків фінансові активи, вливаючи у фінансову систему певний обсяг коштів. Даний метод використовується державами в тому випадку, коли процентна ставка в країні настільки низька, що оперувати нею для зниження курсу національної валюти й підвищення обсягу грошової маси, можливості немає. Натомість при традиційній монетарній політиці центральний банк купує або продає державні облігації з метою встановлення процентних ринкових ставок на певному цільовому рівні.

Посилення впливу країн, що розвиваються, на міжнародний фінансовий ринок пояснюється зростанням їх питомої ваги у світовій економіці. У той же час, у відповідь на низькі процентні ставки, інвестори стають схильними до більшої ризиковості операцій у пошуках вищого прибутку. Притік нового капіталу на

ринки країн, що розвиваються, провокує більші валютні інтервенції їх центральних банків, що без контролю за капіталом може призвести до підвищення волатильності процентних ставок та посилення циклічних коливань в економіках країн, які здійснюють політику керованого валютного курсу. Тому це, у свою чергу, стимулює центробанки таких країн здійснювати більш жорсткий контроль за рухом капіталу.

Щоб не допустити перегріву економік країн, що розвиваються, які не в змозі нормально "перетравити" надмірні обсяги іноземного капіталу, уряди цих країн почали вдаватися до посилення заходів із контролю за капіталом. Наприклад, у 2010, 2011 та 2012 рр. у Бразилії було збільшено оподаткування іноземних портфельних інвестицій, в Кореї в 2011 р. для банків було введено податок на короткострокові зовнішні запозичення, в Китаї та Індонезії в 2010 р. було посилене обов'язкове резервування валютних зобов'язань банків.

Сьогодні функціонування світового ринку капіталу викликає серйозні побоювання в міжнародних експертів. Основним дестабілізуючим фактором є країни, що розвиваються, які проводять монетарну політику жорсткої прив'язки курсу національних валют до долара США, особливо, враховуючи зростання їх частки у світовій економіці. Центральні банки цих країн змушені постійно проводити валютні інтервенції та посилювати обмеження на рух капіталу для того, щоб не допустити зростання нестабільності своїх економік та виникнення періодів кредитних бумів і спадів. Але такі дії в сукупності негативно впливають на світовий ринок капіталу, штучно посилюючи диспропорції в його розвитку. Тому уряди країн, що розвиваються, мають поступово переходити до політики плаваючих валютних курсів і дотримуватись принципів, зазначених у Кодексі руху капіталів ОЕСР, зокрема: усунути дискримінацію між операціями резидентів і нерезидентів на внутрішніх ринках, усунути бар'єри для інвестицій резидентів за кордон та скасувати обмеження на рух міжнародного капіталу [2].

ЛІТЕРАТУРА

1. Articles of Agreement of the International Monetary Fund [Електронний ресурс] Сайт Міжнародного валютного фонду. — Режим доступу: http://www.imf.org/external/pubs/

2. CODE OF LIBERALISATION OF CURRENT INVISIBLE OPERATIONS [Електронний ресурс] Сайт ОЕСР. — Режим доступу: http://www.oecd.org/dataoecd/